

Ivan Andrejevič Krylov (1769–1844, Rusko)

Vlk a beránek

Byl horký letní den. Beránek na výsluní
dostal chuť pít a zaběhl si k tůni.
Co čert nechtěl, bloudil vlk v tom kraji,
měl prázdný břich a hledal, kde se nají.
Aby se zločin podobal však právu,
vykřikl: „Kdo ti, smělče, dovolil
pít čistou vodu z mého napajedla?
Tvá hnusná tlama rozvířila jíl,
z dna potoka se všechna špína zvedla
a já ti za to utrhnu teď hlavu.“
„Odpusťte, vaše Vlčí Excellence,
po proudu níž, sto kroků od vás vzdálen
dovolil jsem si pít. Váš pramen není
zkalen.
Já napajedlům vyhnul jsem se přece.“
„Pak já jsem tedy lhář?
Má řeč ti nevoní?
Jsi stejně drzý jako předloni.
Už tenkrát se mnou začínal sis rvačky.“
„Mně ještě není rok,“ beránek na to plačky.
„Pak to tvůj bratr byl.“ – „Já nemám
sourozence.“
„Pak to byl snad tvůj tchán
anebo někdo druhý z příbuzných.
Nemají jiné věci na práci
ti vaši psi a vaši pasáci,
než honit mě, že strachy nedýchám.
Teď za všechno mi splatíš místo nich.“
„A moje vina?“
beran tlapy spíná.
„Mlč, spratku! Je čas obrátit už list.
Já nemám chuť teď rozebírat tvé činy.
Jsi vinen už jen tím, že mně se chce tak
jíst.“
A vlk beránka odvlék do houštiny.
Slabý vždy vinu má – silný je neviný.
Tomu nás dávno učí dějiny.
/1807/

Kohout a perla

Na smetišti se hrabal kokrháč,
až perlu vyryl z hnoje.
„Nač
tohle dobré je?“ řekl znechuceně.
„Já nechápu a věru divné to je,
proč u lidí jsou perly tolik v ceně.
Víc přivítal bych zrnko ovesné
anebo zrnko žita.

Žádné se sice příliš neleskne,
zato jsou obě slad'oučká a sytá.“

Kolikrát potkávám podobné zabeďněnce.
Co nechápou, to zamítají lehce.
/1809/

Bříza a oheň

Mdlý oheň v zimě doutnal
pod remízkiem,
pocestní nejspíš ho tam zapomněli,
plamínky slabé tak tak že se chvěly
a plazily se po porostu nízkém.
Cítil, že brzy zhyne bez potravy,
a proto k bříze lísá se a tulí.
„Má milá, vidím, že ti větve ztuhly,
jsi zkřehlá mrazem, smrt na tebe sahá.
Víc pečovat bys měla o své zdraví.
Proč stojíš tady bez lístečku, nahá?“
„Bříza se nikdy v zimě nezelená.
Vždyť ve sněhu se brodím po kolena,“
stýská si bříza. - Oheň blíž se plazí.
„Jsem bratr slunce. Umím zahnat mrazy.
Můžeš se zeptat třeba zahradníků,
jak pomáhám jim v zimě ve skleníku.
Mrzne až praští. Padá hustý sníh,
a přece všechno kvete bujně v nich.
Jsem bratr slunce. Se mnou dobře je.
Rozpouštět umím chladné závěje.
Když poskytněš mi úkryt vedle sebe,
tvé kořeny už zima nezazebe.“
Dala se zlákat bříza důvěřivá
a do remízku lstivý oheň vpuští.
Už zachvacuje oheň suché houští,
dým houstne, až se nad remízkiem stmívá,
a tam, kde stín vždy čekal na poutníky,
když v parném létě oddychnout si chtěli,
je spáleniště, popel po kotníky.
A tak se končí příběh neveselý.
Jaké že plyne z něho poučení?
Pro dřevo oheň dobrý přítel není
a na přátele doplácí vždy draze,
kdo nevybírá si je po úvaze.
/1809/

Sedlák a čeledín

Staříčkový sedlák s čeledínem
kosili v lukách otavy.
Šli večer domů lesním stínem,
když vtom je medvěd zastaví.

Staříčkový sedlák sotva vzdych
a už ho tiskne do náručí,
kosti mu láme, mlsně mručí
a válí se s ním v jehličí.
„Štěpáne!“ sedlák zakřičí,
na pomoc volá čeledína.
A Štěpán, silný herkules,
sekyru svírá v ruce statné,
a do lebky ji šelmě zatne.
A ještě jednou rukou vzpíná
a medvědovi do břicha
vší silou vráží podávky.
Medvěd kles.
Vřava utichá.
Náhle se ozvou nadávky.
To sedlákovi otrnulo
a pořádně mu žlučí hnulo,
co se tu vlastně seběhlo,
jak Štěpán skočil na pařez,
jak do medvěda vidle vrazil.
A houkl na něj: „Nemehlo!
Kožešinu jsi celou zkazil!“
/1815/

Svině pod dubem

Tak žaludů se přejedla
pod starým dubem mlsná svině,
že břicho sotva uzvedla
a svalila se na zem líně.
Když probírala se ze spaní,
pod dubem rýt se začla v hlíně.
Uviděli to havrani
a krákorali: „Hej, ty dole,
strom, který kořeny má holé,
churaví, usychá a hyne.“
„Co na tom?“ svině zachrochtá
a dál se v hlíně ryje zlostně.
„Mně na dubu tak nezáleží,
jen když tu žaludů dost leží.
Žaludy, to je dobrota,
po které každá svině tloustne.“
A ryla zas jak posedlá.
„S tebou je škoda hovoru,“
mávl dub větví pohněvaně.
„Kdybys jen jednou nahoru
od země rypák pozvedla,
snad poznala bys pravdu prostou.
Žaludy totiž na mně rostou.“
/1821 – 1823/

KRYLOV, Ivan Andrejevič. *Bajky*. Přeložila Hana Vrbová. 1. souborné vyd. Praha: Lidové nakladatelství, 1973.

- 1) Jsou bajky přeložené, nebo převyprávěné?
- 2) Jaký je Krylův jazyk?
- 3) Mají bajky pravidelný rým?
- 4) Jsou pouze o zvířatech (a rostlinách)?
- 5) Mají vždy jasné poučení?
- 6) Nahraď bajku o Vlkovi a beránkovi příslovím.
- 7) Které z ukázek se dají použít i jako příklady nevhodného jednání v dnešní době?

Řešení:

- 1) Přeložené.
- 2) Má spoustu přívlastků, přirovnání, používá dialog, ale jazyk je těžší.
- 3) Nemá pravidelný rým.
- 4) Ne – i o lidech (typech).
- 5) Jak kdy – někdy je ponaučení explicitní (vypsané), jindy vyplývá z příběhu.
- 6) Kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde.
- 7) Všechny.